

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

הפסקות ודילוגים בקריאת התורה וההפטרה

(כ"ג ב') **משנה:** הקורא בתורה לא יפחות משלושה פסוקים. ולא יקרא למתורגמן יותר מפסוק אחד (שלא יטעה המתורגמן המתרגם על פה). ובנביא, שלושה (אם ירצה). ולא איכפת לנו אם יטעה, שלא יוצאת ממנו הוראה. היו שלושתן (שלושת הפסוקים) שלוש פרשיות, קורין אחד אחד. מדלגין בנביא (מפרשה לפרשה), ואין מדלגין בתורה (שהשומע את הקופץ ממקום למקום, אין לבו מיושב לשמוע). ועד כמה הוא מדלג (בנביא)? עד כדי שלא יפסוק המתורגמן.¹

(כ"ד א') (שנינו במשנה:) ואם היו שלושתן שלוש פרשיות, קורא אחד אחד. (ומבאר) כגון "פִּי כֹה אָמַר ה' חֲנָם נִמְפָּרְתָם", "פִּי כֹה אָמַר אֲדֹנָי ה' מְצָרִים יָרַד עִמִּי בְּרֵאשֹׁנָה", "וְעַתָּה מֶה לִּי פֶה נָאָם ה'".²

(שנינו במשנה:) מדלגין בנביא ואין מדלגין בתורה. **ורמינהי:** קורא (כהן גדול) "אַחֲרֵי מוֹת", ו"אַךְ בְּעֶשְׂרֹה".³ והא קא מדלג!

(ומסיק) אמר אביי: לא קשיא, כאן (כששתי הפרשיות מדברות) בענין אחד (ואין כאן טירוף הדעת. כגון בעניין יוה"כ. לכן אם לא מפסיק המתורגמן, מדלג), כאן (במשנה) בשתי עניינות (כגון מפרשת נגעים לפרשת זבים). **והתניא** (בניחותא): מדלגין בתורה בענין אחד, ובנביא בשני עניינין. כאן וכאן בכדי שלא יפסוק התורגמן.

תניא אידך: אין מדלגין מנביא לנביא (שיש כאן טירוף יותר מדאי). ובנביא של שנים עשר, מדלג. ובלבד שלא ידלג מסוף הספר לתחילתו (למפרע).

שיטות הראשונים

אין מדלגין בתורה: רש"י ביאר, שמא יגיעו לידי טעות. ולכן, בנביא שאין נפקא מינה הלכתית, אין חשש. **הראב"ה** ביאר שהאיסור לדלג הוא משום כבוד ציבור, שלא יעמדו בשתיקה בזמן הגלילה. **הטור** הביא שני הטעמים, וכן פסק **השו"ע**.⁴
אין מדלגין מנביא לנביא: הראשונים דנים במנהג לקרוא לחתן פסוקים מהפטרת "שֹׁשׁ אֶשְׁיֵשׁ", וחוזרין להפטרות השבת. **רבינו מנוח** תירץ שכיון דשוש אשיש קורין על פה, לא שמיה דילוג. **הנמוקי יוסף** ביאר שאין פסוקים אלו משום הפטרה, אלא כזמר בעלמא לחתן. **בתרומת הדשן** כתב שרק בימיהם שהספרים כתובים כגליון ולכן יש שהות בגלילתם ישנו איסור לדלג,⁵ אך בימינו מותר. **השו"ע** הביא המנהג וכתב שאין למחות בידם.⁶

1. שלא ידלג ממקום שהוא קורא, אלא כדי שיוכל לגול את הספר ולקרוא במקום הדילוג קודם שיגמור התורגמן תרגום המקרא שידלג זה. משום שאין כבוד צבור לעמוד שם בשתיקה. רש"י.

2. ישעיהו נב, ג-ה.

3. ויקרא, פר' אחרי מות, טז; ויקרא, פר' אמור, כג, כז.

4. אור"ח קמ"ד, א. בשו"ע פסק, שבנביא מדלגין אפילו בשני עניינים, והוא שלא ישנה בדילוג בענין שיעמדו הציבור בשתיקה. וכתב המשנ"ב (ס"ק ו) בשם הפוסקים, דבזמנינו כיון שההפטרות כתובות בקונטרס בפני עצמן או בחומשין, יכול לסמן ולחפש מהר כל הפסוקים השייכים להפטרה זו, ולא יהיו הציבור צריכין לעמוד בשתיקה, ושרי. ומטעם זה מותר בזמנינו אפילו כשהפסוקים הם משני נביאים, ואפילו רחוקים זה מזה הרבה. מקורות: רש"י (כ"ג ב', כ"ד א'). ראב"ה (ס"ל תקפו).

5. תרומת הדשן ביסס את הדברים על פי המתבאר לעיל בדעת הראב"ה, שהאיסור לדלג הינו משם כבוד הציבור, ואילו לדעת רש"י הדבר עדיין יהיה אסור.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

ואם היו שלושתן שלוש פרשיות: כתבו הריטב"א והר"ן שלא דוקא שלוש פרשיות אלא שהם שלשה ענינים חלוקים.⁷

שולחן ערוך

(או"ח הלכות קריאת ספר תורה, סימן קלז)

ב. אין קורין עם כל אחד פחות מג' פסוקים, שנים קורין ג' ג', ואחד קורא ד'; ואיזה מהם שקורא ד' הרי זה משבח.

(או"ח, הלכות קריאת ספר תורה, סי' קמד)

א. מדלגין בנביא ואין מדלגין בתורה מפרשה זו לפרשה אחרת; והני מילי בשתי ענינים, דחיישינן שמא תתבלבל דעת השומעים, אבל בחד ענינא, כגון: אחרי מות (ויקרא טז) ואך בעשור (ויקרא כג, כג) שכהן גדול קורא ביום הפורים, מדלגין, והוא שלא יקרא על פה, שאסור לקרות שלא מן הפתח אפלו תבה אחת; ובנביא מדלגין אפלו בשני ענינים, והוא שלא ישקה בדלוג בענין שיעמדו הצבור בשתיקה; והני מילי בנביא אחד, אבל מנביא לנביא אין מדלגין; ובתרי עשר מדלגין מנביא לנביא, ובלבד שלא ידלג מסוף הספר לתחלתו.

ב. נוהגין בשבת שיש בו חתן, לומר אחר הפטרת (הפטרה יש אומרים שהוא מלשון אין מפטירין אחר הפסח, שענינו סליק, כלומר סליק תפלת שחרית) השבוע, שנים או שלשה פסוקים מהפטרת שוש אשיש, וכשחל ראש חדש בשבת וביום א', אחר שמפטירין ההפטרה בשבת, אומרים פסוק ראשון ופסוק אחרון מהפטרת ויאמר לו יהונתן מחר חדש ואין למחות בידם וע"ל סי' תכ"ה סעיף ב' ובסוף סי' תכ"ח היאך נוהגין.

(או"ח, הלכות קריאת ספר תורה, סימן קמה)

א. בימי חכמי הגמרא היו נוהגים לתרגם, כדי שיבינו העם. אין הקורא רשאי לקרות לתרגמן יותר מפסוק אחד, ואין המתרגם רשאי לתרגם עד שיכלה הפסוק מפי הקורא; ואין הקורא רשאי לקרות פסוק אחר, עד שיכלה התרגום מפי המתרגם; ואין הקורא רשאי להגביה קולו יותר מהמתרגם, ולא המתרגם יותר מהקורא; ואין הקורא רשאי לסייע למתרגם, שלא יאמרו: תרגום פתוי בתורה.

המפטיר בנביא מקבל שאר התפקידים

(כ"ד א') משנה: המפטיר בנביא (מי שרגיל להפטיר בנביא), הוא פורס על שמע. והוא עובר לפני התיבה. והוא נושא את כפיו. ואם היה קטן, אביו או רבו עוברין על ידו (=בשבילו).

ומברר, מאי טעמא (המפטיר זוכה בכל אלו)?

רב פפא אמר: משום כבוד.⁸

רבה בר שמי אמר: משום דאתי לאינצויי.

6. או"ח קמד, ב. וכתב המשנ"ב (ס"ק י) שהטעם, משום דלדידן שהפטרות אינן בגלילה, אלא נכתבין בחומשין, יכול לעשות סימן שימצא מהר. מקורות: רבינו מנוח (הלכות תפילה יב, ג). נמוקי יוסף (מגילה כ"ד א'). תרומת הדשן (סי' כ). הו"ד בב"י.

7. ונראה מדברי הריטב"א שהטעם לכך הוא משום ששני הפסוקים האחרונים מובאים אצלנו בתוך פרשה אחת ולא בתוך פרשות נפרדות. מקורות: ריטב"א (מגילה כ"ד א'). ר"ן (יד א ברי"ף).

8. רש"י פירש הואיל וממציא עצמו לדבר שאינו כבודו, תיקנו לו זו לכבוד. והרמב"ם (פיה"מ, תרגום הרב קאפח) כתב, משום כבוד צבור היא אותו אדם עושה כל התפקידים החשובים הללו וראוי להם.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

מאי בינייהו? איכא בינייהו דעביד בחנם (כשהבא לעבור לפני התיבה אינו נוטל שכר. אינצויי ליכא, כבוד איכא).

(המשך משנה): קטן קורא בתורה ומתרגם. אבל אינו פורס על שמע, ואינו עובר לפני התיבה, ואינו נושא את כפיו.

שיטות הראשונים

המפטיר הוא עובר לפני התיבה: ופליגי בטעמא, אם משום כבוד או דאתי לאינצויי. ומבאר בגמרא דאיכא בינייהו דעביד בחנם. והרי"ף ורא"ש הביאו שני הטעמים בלי הכרעה. ורמב"ם ושו"ע השמיטו הדין.⁹

קטן אינו עובר לפני התיבה: הקשו ראשונים, דאפילו גדול נמי אינו עובר לפני התיבה, כדתניא בסוף פ"ק דחולין (כ"ד ב): נתמלא זקנו, ראוי להיות שליח ציבור וליירד לפני התיבה. וכן כתב הרמב"ם "ומי שלא נתמלא זקנו - אף על פי שהוא חכם גדול, לא יהא שליח ציבור, מפני כבוד הצבור." וכתבו תוספות, רא"ש, רשב"א ועוד, דהיינו ליעשות שליח ציבור קבוע. אבל באקראי בעלמא יכול להיות משהביא ב' שערות.¹⁰ וכן פסק השו"ע.¹¹

קטן אינו נושא את כפיו: הקשו הראשונים דהכא משמע שאם הביא שתי שערות, מותר. ובפ"ק דחולין אמרינן דאף גדול, צריך שיתמלא זקנו כדי לישא כפיו. ובמסכת סוכה (מ"ב א') משמע שאף קטן יכול לישא כפיו.¹² ותירצו תוספות, רא"ש, רשב"א, ועוד, שקטן יכול להצטרף לכהנים אחרים לישא כפיים.¹³ ואם הוא גדול ולא התמלא זקנו, נושא כפיים באקראי. ואם נתמלא זקנו, יכול לישא כפיים באופן קבוע. ורש"י כתב, שקטן לא נושא כפיים כלל עד שיביא שתי שערות.¹⁴ ודעת בה"ג, שרק משהתמלא זקנו יכול לישא כפיו לבד.¹⁵ והשו"ע פסק כרא"ש ורשב"א.¹⁶

9. לא זכיתי להבין השמטתם, ולא מצאתי התייחסות. מקורות: רי"ף (טו א בדפיו). רא"ש (סי' טו).

10. וברמב"ן ור"ן איתא, דהיינו דווקא בשאין שם אחר, יכול להיות שליח ציבור באקראי. ושאר ראשונים לא הזכירו דבר זה. ובביה"ל (נגו, ד"ה אבל) דן בזה, עיי"ש.

11. או"ח נגו. כתב המשנ"ב (ס"ק כג) שאין הצבור יכולים למחול על כבודם בזה. עוד כתב (ס"ק כד), דבתעניות וראש השנה ויוה"כ, אפילו באקראי אין מורידין למי שלא נתמלא זקנו. וגם בזה אין להקל אפילו ע"י מחילת הצבור. עוד כתב (ס"ק כה) דהבאת שתי שערות מהני רק אחר שהגיע ל"ג שנה. וכתב בשם המג"א דמסתמא אין צריך לבדוק, דבדרבנן אזלינן בתר רובא. ובפמ"ג כתב דלרמב"ם הסובר תפילה דאורייתא, לא נוכל לסמוך אסתמא. ור' עוד להלן.

12. שכתוב שם (מ"ב א'): קטן היודע לפרוס כפיו חולקין לו תרומה בבית הגרנות.

13. וכענין שאמרו בערכין בפרק שני (י"ג ב') גבי שיר דקאמר התם רבי אליעזר בן יעקב שאין הקטנים עולין ממנין המשוררים ולא עולין לדוכן אלא ראשיהם בין רגלי הלויים. רשב"א.

14. ומשיודע לפרוס כפיו ופורס בצבור הכל יודעים שהביא שתי שערות שאין קטן פורס כפיו כדאמרינן במגילה (כ"ד א') הלכך חולקין לו. רש"י (מגילה מ"ב א').

15. והב"י (או"ח קכח, לד) כתב שכך נראה גם בדעת הרמב"ם. וכן ר' רבינו מנוח שכתב: ומן הירושלמי (מגילה ד, ח) משמע דמי שאין לו זקן לא ישא את כפיו אע"פ שהוא גדול בשנים דאמרי' התם ר' חונא מעבר אל דקן, כלומר היה מעביר מי שאין לו זקן, והתני אם היה דש בעירו מותר, א"ר מונא שלא יהו אומרינן ראינו קטן נושא את כפיו.

16. או"ח קכח, לד.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

שולחן ערוך

(או"ח, דין הראוי לירד לפני התבה, סימן נג)

ו. אין מְמַנִּין אֶלְאָ מִי שֶׁנִּתְמַלֵּא זְקָנוֹ מִפְּנֵי כְבוֹד הַצְּבוּר, אֲבָל בְּאִקְרָאֵי מִשְׁהֵבִיא שְׂתֵי שְׁעָרוֹת יָכוֹל לִירֵד לִפְנֵי הַתְּבָה, וּבְלִבְד שְׂלֵא יִתְמַנֶּה מִפִּי הַצְּבוּר אוֹ מִפִּי שְׂלִיחַ צְבוּר הַמְּמַנֶּה אוֹתוֹ לְהַקְל מַעְלָיו לְהַתְּפַלֵּל בְּעֵדוֹ לְעֵתִים יְדוּעִים.

(או"ח, הלכות נשיאת כפים, סימן כח)

לד. קָטָן שְׂלֵא הֵבִיא שְׂתֵי שְׁעָרוֹת, אֵינּוּ נוֹשֵׂא כַּפָּיו בְּפְנֵי עֲצָמוֹ כָּלְל; אֲבָל עִם כְּהֻנָּה שֶׁהֵם גְּדוֹלִים, נוֹשֵׂא לְלִמָּד וּלְהַתְּחַנֵּף. וְמִי שֶׁהֵבִיא שְׂתֵי שְׁעָרוֹת, נוֹשֵׂא אֶת כַּפָּיו, אֲפֹלוּ בְּפְנֵי עֲצָמוֹ, וְמִיּהוּ דוֹקָא בְּאִקְרָאֵי בְּעֵלְמָא וְלֹא בְּקִבְעוֹת, עַד שֶׁיִּתְמַלֵּא זְקָנוֹ, שְׂאֵז יָכוֹל לִשְׂאֵא כַּפָּיו אֲפֹלוּ יְחִידֵי בְּקִבְעָה. וְכָל שֶׁהִגִּיעַ לְשָׁנִים שְׁרָאוּי לְהַתְּמַלְאוֹת זְקָנוֹ, אֵף עַל פִּי שְׂלֵא נִתְמַלֵּא, קָרִינָן בֵּיהּ נִתְמַלֵּא זְקָנוֹ (וְעַיֵן לְעֵיל ס' נ"ג סְעִיף ח').

דין פוחח

(כ"ד א') (המשך משנה): פוחח, פורס את שמע (שהרי מחויב בברכה) ומתרגם. אבל אינו קורא בתורה (משום כבוד התורה), ואינו עובר לפני התיבה, ואינו נושא את כפיו (שגנאי הוא לציבור).

(כ"ד ב') בעא מיניה עולא בר רב מאביי: קטן פוחח, מהו שיקרא בתורה?¹⁷

אמר ליה: ותיבעי לך ערום! ערום מאי טעמא לא, משום כבוד ציבור, הכא נמי משום כבוד ציבור!

שיטות הראשונים

גדר פוחח: רי"ף, רמב"ם, רא"ש, וראשונים רבים, ביארו שפוחח פירושו ערום, והיינו שזרועותיו וכתפיו מגולות ויש לו בגד מאצילי ידיו ולמטה.¹⁸ וכעין דבריהם כתבו רבינו חננאל והערן.¹⁹ ריא"ז ומאירי הוסיפו שלבו מגולה. ורש"י ורי"ד ביארו יחף, היינו שנראים הכרעיים.²⁰ השו"ע פסק כרי"ף וסיעתו.²¹

17. גדול פוחח הוא דאסור משום "ולא יראוהו בך ערות דבר" (דברים, פר' כי תצא, כגטו) אבל קטן אינו מוזהר או דלמא לא פליג מתניתין בין קטן לגדול. רש"י. הרש"ש ביאר שרש"י פירש את הגמרא לפי ההוא אמינא, אך למסקנה הבעיה אינה מחמת ערות דבר אלא כפי שפירש במשנה, משום כבוד ציבור.

18. כדכתיב (ישעיה כב) לך ופתחת השק מעל מתניך ומתרגמינן איזיל ותיסר שקא על חרצך וכתיב (ישעיה כב-ג) ויעש כן הלך ערום ויחף ויאמר ה' פאשר הלך עבדי ישעיהו ערום ואמר ה' כמה דאזל עבדי ישעיהו פוחח ויח, הא למדת שהפוחח הוא החוגר חגור על מתניו ומניח כתיפיו וזרועותיו פרועות. ובירושלמי סוף משקין (מועד קטן גו) אמרינן מת לו מת קורע מת לו מת אחר מרחיק שלש אצבעות וקורע שלמו מלפניו מתחיל מאחוריו שלמו מלמעלה מתחיל מלמטה שלמו אלו ואלו רבי חייא בר אבא דמן יפו אמר נעשה כפוחח. רי"ף.

19. והם לא ציינו שהכתפיים מגולות.

20. וכתב רש"י, שכן מפורש במסכת סופרים (יד,טו): פוחח הנראים כרעיו או בגדיו פרומין, או מי שראשו מגולה, פורס את שמע. ויש אומרים: בכרעיו ובגדיו פרומים פורס, אבל לא בראשו מגולה.

21. או"ח נג"ג. הב"ח ביאר דבאחד מגולה, זרועותיו או כתפיו, נקרא פוחח. אבל בביאור הגר"א (ס"ק כא) כתב דמשמע מדברי הרי"ף דבעינן דווקא שגם כתפיו מגולין, ולא רק זרועותיו. ושכן הוא לשון הטור. והשו"ע השמיט כתפיו, וכתב רק שזרועותיו מגולים. והמשנ"ב (ס"ק לט) כתב (על פי דברי הגר"א) שכן דעת השו"ע להלכה, דכדי להיקרא פוחח, בעינן שגם כתפיו יהיו מגולים. וכתב בכף החיים' (אות סג), שאם אינו שליח ציבור, יכול פוחח להתפלל.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

שולחן ערוך

(או"ח, דין הראוי לירד לפני התבה, סימן נג)

יג. פוחח, (עבדי ישעיהו ערם, ישעיה כג, תרגום: עבדי ישעיהו פחח) והוא מי שבגדו קרוע, וזרועותיו מגלים, לא ירד לפני התבה.

סומא בברכת יוצר המאורות

(כ"ד א') (המשך משנה): סומא פורס את שמע ומתרגם. רבי יהודה אומר: כל שלא ראה מאורות מימיו, אינו פורס על שמע.

(כ"ד ב') **תניא**: אמרו לו לרבי יהודה: הרבה צפו לדרוש במרכבה ולא ראו אותה מימיהם! ורבי יהודה, התם באבנתא דליבא תליא מילתא, והא קא מיכוין וידע; הכא משום הנאה הוא, והא לית ליה הנאה.

ורבנן, אית ליה הנאה, כרבי יוסי; **דתניא**: אמר רבי יוסי: כל ימי הייתי מצטער על מקרא זה 'והיית ממשש בצהרים כפאשר ימשש העור באפלה',²² וכי מה אכפת ליה לעור בין אפילה לאורה? עד שבא מעשה ליד, פעם אחת הייתי מהלך באישון לילה ואפלה וראיתי סומא שהיה מהלך בדרך ואבוקה בידו, אמרתי לו: בני, אבוקה זו למה לך? אמר לי: כל זמן שאבוקה בידי בני אדם רואין אותי ומצילין אותי מן הפחתין ומן הקוצין ומן הברקנין.

שיטות הראשונים

סומא פורס על שמע: פסקו כל הראשונים כדעת תנא קמא שסומא פורס על שמע. וכן פסק השו"ע.²³

סומא שירד לפני התבה: דעת רב נטרונאי גאון, רמב"ם, אור זרוע, רא"ש, וראשונים רבים, שסומא גם יורד לפני התבה.²⁴ ודעת רבינו ירוחם שאינו יורד לפני התבה.²⁵ והריטב"א הכריע שבמקום שמצויים עמי ארצות שהשליח ציבור צריך להוציאם ידי חובה, לא ירד סומא לפני הציבור.²⁶ והשו"ע פסק שיכול לרדת לפני התבה.²⁷

22. דברים, כי תבוא, כח, כט.

23. או"ח סטב.

24. וקשיא מהא דאמרין בפרק החובל (בבא קמא פזא). גבי סומא וכן היה רבי יהודה פוטר מכל מצות האמורות בתורה, אלמא אפ"י ראה ונסתמא פוטר מן המצות וכיון שהוא פטור אינו יכול להוציא אחרים... ותירץ ר"י אע"ג דפטר ר' יהודה סומא מכל המצות מכל מקום מדרבנן מחוייב בכל המצות... ומיהו אין אנו צריכין לכלל זה דהלכה כרבנן דסומא חייב בכל המצות וגם הוא נהנה מן האור הלכך אפילו לא ראה מאורות מימיו פורס על שמע ומתפלל ובלבד שלא יקרא בתורה בעל פה. רא"ש. וטעמא דמילתא משום דסומא חייב בק"ש ותפלה מדרבנן, וכיון דברכת ק"ש ותפלה בצבור דרבנן ניהו אתי דרבנן ומפיק דרבנן. ריטב"א.

25. מהא דאמרין בפר' ראוהו ב"ד: כל שאינו מחוייב בדבר, אינו מוציא הרבים ידי חובתו, וסומא אינו מחוייב בדבר, כדמוכח בפרק החובל גבי רב יוסף. ואפילו היה מחוייב בדבר מדרבנן, לא מפיק אחריו. ריטב"א בשם ר' דן האשכנזי. נראה שהיה מפרש מתניתין דפורס על שמע דוקא תנן. ב"י. ואיהו אזיל לטעמיה שפוסק כרבי יהודה שפטר מכל מצות האמורות בתורה. פרי חדש.

26. גם עיקר תפלה חייב יש בה מן התורה כדאמרין ולעבדו בכל לבבכם זו תפלה... ויש כמה עמי הארץ שאין מתפללין כלל, ושליח צבור מוציאם. ומפני זה היה נראה לי לפי עניות דעתי, כי רבינו דן שיחיה, דן דין אמת לאמתו, כי בזמן הזה אשר בעוונותינו נפישו עם הארץ, אין ראוי למנות ש"צ קבוע לא לסומא מעיקרו ולא לפקח ונסתמא. ריטב"א.

27. או"ח נג, יד.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

שולחן ערוך

(או"ח, דין הראוי לירד לפני התיבה, סימן נג)

יד. סומא יורד לפני התיבה, ובלבד שלא יקרא בתורה, משום דבְּרִים שְׂבַכְתָּב אִי אֶתָּה רְשָׁאֵי לְאֶמְרָם עַל פֶּה.

(או"ח הלכות קריאת שמע, סימן סט)

ב. סומא, אף על פי שלא ראה מאורות מִיָּמִו, פּוֹרֵס עַל שְׁמַע וּמְבַרֵךְ יוֹצֵר הַמְּאוֹרוֹת שֶׁהוּא נֶהְנֶה בְּמְאוֹרוֹת שְׂרוּאֵין אַחֲרַיִם שְׂיֻרוּהוּ הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר יֵלֶךְ בָּהּ.

כהנים שאסור להם לישא כפיים

(כ"ד ב') **משנה:** כהן שיש בידיו מומין, לא ישא את כפיו.²⁸ רבי יהודה אומר: אף מי שהיו ידיו צבועות סטיס, לא ישא את כפיו מפני שהעם מסתכלין בו.

תנא: מומין שאמרו (שאם יש לו, לא ישא כפיו) בפניו ידיו ורגליו.²⁹

אמר רבי יהושע בן לוי: ידיו בוהקניות (שעורם מנומש בכעין עדשים)³⁰ לא ישא את כפיו.

תניא נמי הכי: ידיו בוהקניות, לא ישא את כפיו. עקומות, עקושות (לצידיהן), לא ישא את כפיו.

אמר רב אסי: חיפני ובישני (מאנשי חיפה ובית שאן, שהיו מגמגמים), לא ישא את כפיו.

תניא נמי הכי: אין מורידין לפני התיבה, לא אנשי בית שאן, ולא אנשי בית חיפה, ולא אנשי טבעונין, מפני שקורין לאלפין עיינין, ולעיינין אלפין.

תניא נמי הכי: זבלגן (שעיניו זולפות דמעה), לא ישא את כפיו (לפי שמסתכלים בו). ואם היה דש (רגיל) בעירו, מותר.

תניא: סומא באחת מעיניו לא ישא את כפיו. ואם היה דש בעירו, מותר.

(שנינו): רבי יהודה אומר: מי שהיו ידיו צבועות, לא ישא את כפיו. **תנא:** אם רוב אנשי העיר מלאכתן בכך, מותר.

שיטות הראשונים

כהן שיש בידיו מומין לא ישא את כפיו: רש"י ביאר, לפי שהשכינה שורה על ידיהם. וכתב הרא"ש שאף בימינו אסור.³¹ דעת הרוקח שאין מסתכלין בכהנים דווקא בזמן בית המקדש, אבל לא במדינה. **תוספות, רשב"א,** ועוד, ביארו שהאיסור הוא משום שמסיחים דעתם משמיעת הברכות^{32,33} **האור זרוע** נקט שני הטעמים להלכה, ולכן כתב, שבימינו אם אדם

28. לפי שהעם מסתכלין בו, ואמרינן במסכת חגיגה (ט"ז א'): המסתכל בכהנים בשעה שנושאים את כפיהן, עיניו כהות, לפי שהשכינה שורה על ידיהן. רש"י. ור' להלן.

29. הנושא את כפיו חולץ מנעליו, כדתניא (סוטה מ' א'), ואם יש בו מום יסתכלו בו, ומתוך כך רואין את ידיו. רש"י.

30. לעזי רש"י.

31. זה לשונו: ואף על פי שאין עיניו כהות עתה כמו בזמן שבית המקדש קיים, דבזמן שבית המקדש קיים עיניו כהות מפני שהיו מברכין לישראל בשם המפורש, אבל עתה שאין מברכין לישראל בשם המפורש אין עיניהם כהות, ואפילו הכי אין מסתכלין בהם, מפני שהקב"ה מציץ מבין קשרי אצבעותיהם, שנאמר משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים.

32. פירשו בירושלמי (מגילה ד, ח): אמר רב חגיי כלום אמרו אין מסתכלין לא מפני הסיע דעת? משה דאנא מסתכל ולא מסע דעת.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

יודע בעצמו שלא יסיח דעתו, יכול להסתכל.³⁴ הרי"ד ביאר (פירוש א) סיבת האיסור, שאינו כבוד ציבור. והשו"ע כתב שאם מנהג המקום לשלש הכהנים טלית על פניהם, אפילו יש בפניו ובידיו כמה מומין ישא את ידיו.³⁵

מומין שאמרו בפניו ידיו ורגליו: בה"ג, רש"י, רמב"ם, אור זרוע ועוד ראשונים גרסו ברייתא זו. והרי"ף והרא"ש לא הביאו אותה. והשו"ע כתב שגם מומים ברגליו פוסלים.³⁶

דש בעירו: רב עמרם גאון פירש שרגיל לעלות לדוכן למרות המומים שלו, ולא מיחו בו. ורש"י, רמב"ם ורוב ככל הראשונים פירשו, שהוא רגיל בעיר, וממילא אין המום גורם לאנשים להסתכל עליו. וכן כתב השו"ע.³⁷

מתי מוגדר כדש בעירו: כתב התרומת הדשן שאם שהה בעיר שלשים יום נקרא דש בעירו, אפילו שלא בא לגור שם.³⁸ וכן כתב השו"ע.³⁹

זבלגן: רש"י, ר"ן וראשונים רבים ביארו שענינו דומעות. ערוך (פירוש ב) רמב"ם ועוד, ביארו, שהוא זב ריר. ערוך (פירוש א) פירש שיש לו לפלוף בעינו. השו"ע הביא להלכה גם את שיטת רש"י וגם את שיטת הרמב"ם.⁴⁰

ידיו עקושות: רש"י ועוד, ביארו שידי עקומות לצדדים. הרמב"ם כתב שהאצבעות עקומות. הר"ן ביאר שנתעקשה ידו ואינו יכול לחלק אצבעותיו. הביא את פירוש רש"י והר"ן ולא הכריע.⁴¹

עלגים בנשיאת כפים ושליחות ציבור: הרמב"ם ועוד, כתבו, שגם מי שאינו מוציא את שאר האותיות כתקנן אינו עולה לשאת כפים ולהיות שליח ציבור. וכן פסק השו"ע.⁴² עוד כתב הרמב"ם "וְכֵן כְּבָדֵי פֶה וְכְבָדֵי לְשׁוֹן, שְׂאִין דְּבְרִיהֶן נִפְרִין לְכָל - אֵין נוֹשְׂאִין אֶת פְּפִיהֶן."⁴³

דאיכא משום היסח הדעת. רשב"א. פירש רש"י הטעם מפני שענינו כהות וליתא להא טעמא אלא בזמן שביהמ"ק קיים שמברכין בשם המפורש כדאיתא פ"ב דחגיגה והכא מיירי בזמן הזה דהא פריך הכא מדרב הונא ודרבי יוחנן שמע מינה דבזמן הזה איירי ואסור משום היסח הדעת והכי משמע בירושלמי. מרדכי.

33. וכן משמע גם מדברי הרמב"ם, שבמקום אחד (הל' תפילה טו,ב) כתב שאסור לבעלי מומים לשאת כפים משום שהעם מסתכלים עליהם, ובמקום אחר (הל' תפילה יד,ז) כתב שאסור להסתכל על הכהנים משום היסח הדעת.

34. כההיא דירושלמי בפרק שלשה פרקים (תענית ד,א) א"ר יוסי אסור להסתכל בכהנים בשעה שמברכין את ישראל. א"ר חגי כלום אמרו אין מסתכלין אלא מפני היסח הדעת משום דאנא מסתכל לא מסחינא דעתאי. אור זרוע.

35. או"ח קכח,לא.

36. או"ח קכח,ל. מקורות: בה"ג (הלכות כהנים). רמב"ם (הלכות תפילה טו,ב). אור זרוע (הל' נשיאת כפים ס"י תיא). רי"ף (טו ב בדפיו). רא"ש (ס"י טז).

37. או"ח קכח,ל. מקורות: רמב"ם (הל' תפילה טו,ב). רב עמרם גאון (הלכות פסוקות מן הגאונים ס"י פו).

38. דלכל מידי דתלוי בהרגל סגי בל' יום... ומכל מקום נראה דלאו דווקא דאתי למידר התם שיהא אחד מבני מתא אלא אפילו אתי להתם כדי להיות שם מלמד תינוקות או סופר או משרת שנה או חצי שנה חשיב נמי דש בעירו בל' יום, דבכי האי גוונא נמי בני מתא רגילי ושקלי וטרו בהדיה. תרומת הדשן.

39. או"ח קכח,ל. מקורות: תרומת הדשן (ס"י כה).

40. או"ח קכח,ל.

41. או"ח קכח. מקורות: רמב"ם (הלכות תפילה טו,ב). ר"ן (טו ב ברי"ף).

42. או"ח קכח,לג. אולם בסי' נגיב, השו"ע כתב רק חילופי אלף בעין. וכתב המשנ"ב (נג, ס"ק לז) שאם כולם מדברים כך מותר להיות שליח צבור ולעלות לדוכן.

43. והביאו המשנ"ב (קכח,לג, ס"ק קיט) להלכה.

הלימוד היומית לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות נשיאת כפים, סימן קכח)

- ל. מי שיש לו מום בפניו או בידיו, כגון שהם בוקקניות או עקמות או עקושות (בוקקניות פי' מין נגע לבן, ורש"י פרש לינטלי"ש בלעז, עקמות, כפופות, עקושות לצדדיהן, והר"ן פי' עקמות שנתעקמה ידו אחרנית, עקושות שאינו יכול לחלק אצבעותיו), לא ישא את כפיו, מפני שהעם מסתכלין בו; והוא הדין למי שיש מומין ברגליו, במקום שעולים לדוכן בלא בתי שוקים; וכן מי שריריו יורד על זקנו; או שעניו זולפות דמעות; וכן סומא באחת מעיניו, לא ישא את כפיו. ואם היה דש בעירו, דהינו שהם רגילים בו ומכירים הכל שיש בו אותו מום, ישא כפיו ואפלו הוא סומא בשתי עיניו. וכל ששהה בעיר ל' יום, מקרי דש בעירו; ודוקא בעירו; אבל אם הולך באקראי לעיר אחרת, ושהה שם ל' יום, לא; ואפלו לא בא לדור שם להיות מבני העיר, אלא בא להיות שם מלמד או סופר או משרת שנה או חצי שנה, חשוב דש בעירו בל' יום.
- לא. אם מנהג המקום לשלשל הכהנים טלית על פניהם, אפלו יש בפניו ובידיו כמה מומין, ישא את כפיו. הגה: ודוקא אם היו ידיו בפנים מן הטלית, אבל אם הם מבחוץ לא מהני הטלית לידיו.
- לב. היו ידיו צבועות אסט"ס ופואה (אסט"ס ופואה פי' מיני צבעים), לא ישא את כפיו מפני שהעם מסתכלין בהם; ואם רב העיר מלאכתו בכף, ישא את כפיו; וכן אם הוא דש בעירו, ישא את כפיו.
- לג. מי שאינו יודע לחתך האותיות, כגון שאומר לאלפין עיניו, ולעיניו אלפין וכיוצא בזה, לא ישא את כפיו.
- (או"ח, ברכות השחר ושאר ברכות, סימן נג)
- יב. אין ממנין מי שקורא לאלפין עיניו, ולעיניו אלפין.